

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőségéhez (IV. Lövész utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1880.

5. szám.

Január 29.

A fegyelem és fegyelmetlenség.

Ha a nép- és középtanodai nevelést tekintjük hazánkban, a legüdvösebb e célra irányuló intézkedések között lehetetlen a tátongó rést észre nem venni, mely elnyeléssel fenyegeti a tanfériak jóra való törekvéseit. Valaha, és nem is oly régen, pár évtizeddel ezelőtt, az iskola küszöbén belül, a nyilvános életbe is kiható fegyelem honolt. A tanodai szigorú szabású törvények nem csak félvényként felolvastattak, de erélyesen végre is lönek hajtva. A mai nevelési rendszer nem lát veszélyt a fegyelem fokozatosan való meglazításában. Tanfériaink közül sokan ama téves nézetben vannak, hogy nem csak a felserdült ifjúságnak az egyetemeken és akademiákon, hanem már a közép-, vagy talán néptanodákban is bizonyos alkotmányosságot sugárzó engedményeket lehet adni, s ha azon túl is csapnának, el lehet azt nézni, sőt örülni lehet fölötté, mert ily szép reményű ifjúságból nőnek ki az alkotmányosság derék hivei, őrei, támaszai stb. Egyszóval, alkotmányos alapokon nyugosznak, mint akár politikai intézményeink, az iskola padlói, padjai és egész légköre.

Pedig a rend, miként a tapasztalás tanítja, éppen nem szokott testvértársa lenni az ily alkotmányosságnak, annál kevésbbé gyermeke! Mig az érett férfiú is, ki számolni képes a körülményekkel, erélyt kifejteni a kitűzött s jól ismert cél elérésére, nem egyszer használja önmaga és működési iránya ellen az alkotmányosság fegyverét: addig tanfériaink serdülő ifjúságunktól feltételezik a bölesebb belátást, a korlátokhoz szoktatott higgadtabb, megfontoló vérmérsékletet. Mert különben esztelenség kezeik közé adni a kést, melyet csak okosan lehet hasznunkra fordítanunk, s balgaton kezelve

csak kárunkra. Már pedig bölesész és természettudós soha sem állította azt, hogy a növésben levő, akár fölserdült, akár serdületlen ifjúság azon kellékekkel rendelkezne, melyek a tapasztalás oktatta férfuban a megfontoló mérsékletet, böles belátást, komoly körültekintést árulják el.

Az ifjúság olyan mint a ki nem forrott bor, melyet csak az idő érlel meg. Vegyétek ki a bort a hordó kötelékei közül, önmagát semmisíti meg, örökre elvesztvén zamatát és erejét; szintugy a fékvesztett ifjúságból sem lehet más, mint fegyháztörtelék. Fájdalom, nem is kell már messze mennünk a példák felhozásában. Szomorú állapotaink szolgáltatnak ezen tétel illusztrálásához is adalékokat. Az egyetemi ifjúság, melynek valaha annyi szabadsága sem volt, mint a középtanodai ifjúságnak — pedig ez utóbbiak között pár évtizeddel ezelőtt is több bajszos, szakállas ifjú volt, mint ma az egyetemeken — minden rendzavaró tüntetésnek, az iskola falain belül és kívül egyaránt zászlóvivője, főtényezője s nem egyszer szervezője. Mig a padok közül tanáira kiált «pereat»-ot, mert nézetkülönbséget fődöz föl bennök, s készíti a kormányt a «kiállhatatlanok» elcsapására: addig kész künn és utcahosszat zavarni a békés polgárok éji nyugalma, veszélyeztetni a járó-kelő lakosok életbiztonságát.

Nincs szándékunkban ezuttal mélyen benyulni társadalmunk e fájdalmas sebébe, s taglalva kimutatni, mennyire idézi elő a közérkölesiség hanyatlását a felsőbb tanodákban elharapódzott fegyelmetlenség. Ujjainkon számíthatjuk ki még az éveket, midőn az egyetemi ifjúság kötelezve volt a templomot látogatni s vásár- és ünnepnapokon szentbeszédet hallgatni. Ma már annyira jutottunk, hogy rövid idő múlva korteskedve fogja tanárait szabadon választani s a kormány

csak az ifjuság további rendelkezéseig bizonyos időtartamra megerősíteni.

De azt kérdezhetné valaki, hogyan változik meg egyszerre az a 17—19 éves ifju, a mint az «alma mater» küszöbét, a tan- és fegyelmi szabadsággal felövezve átlépi. Egyszerű a felelet. A bajt, a romlást vele az ifjuság hozza a középtanodákból. A lelkes tanfériak elborzadva az eredménytől, bizalmas és illetékes körökben is hangos óvásuknak adnak kifejezést a demoralizálásra vezető fegyelmetlenség fölött, mely újabb időben az iskola falai között megtüretik. Azt mondjuk: «megtüretik», pedig erősebb kifejezéssel is élhetnénk; azt is mondhatnók, hogy példaadás által ápoltatik. Tudunk oly középtanodákat, melyek tanárai a közérkölesiséget veszélyeztető nyilvános, itt meg nem nevezhető helyeken felsőbb osztályu tanítványaikkal együtt töltötték az éjet, te-tu barátságra lépve! Pár ily Augias-istállót a kormány is tanácsosnak látott már kitisztítani. Nem nagyítjuk a dolgot, midőn azt állítjuk, hogy ifjuságunk hasonlít a férges almához, mely nem sok reménnyel kecsegteti hazánkat. Ha jól emlékszünk, valaha Széchenyi azt mondá, oly kevesen vagyunk mi magyarok, hogy minden apagyilkosnak meg kellene kegyelmezni. Mi e nagy mondással szemközt nézetünknek e szavakkal adunk kifejezést: mind inkább kevesbedünk, ha az ifjuságot a régi szigoru fegyelem korlátai közé nem szorítjuk vissza! **Emér.**

Nyilt titok.

Szörnyű mélység lételünk talánya
S rajta lábunk játszva áthalad
Gondtalan, — mint örvények taván a
Víz pók jár s tánczoló szalad!

Játszi vándor, káprázó szemekkel
Látod-e: honnan jössz és hova?
Hol a pályát győzve végzened kell
S vár örök sors: jó vagy mostoha?;

És mi élted? ah tán lenge pára?
Mely sűrűdvé, mint csöpp, földre hull?
Semmiség, mely percznyi létre válva
Újra pára, semmiségre fül!?

Mit felelsz e kétes mély talányra?
Ösmered-e léted hőlesejét?
Tudományod, az igaz vak árnya,
Ködbe dugja szédelő fejét!

Ó s újabb kor törpe észgyőzelmé:
Kis lidérc-fény s égbe szórt szitok, —
Mig leszállt a testült Isten-elme
S gyermekajkán nyilt a nagy titok!

Itt a jászol, ott a zord feszület...
Hirdeti ezt alpha s omega:
Hogy az ember föld és menny-vegyület,
A kiért élt s halt Isten maga!

..... S. J.

Keresztény bosszu.

— Elbeszélés. —

A régi olasz köztársaságokban a nemesség és a nép közti összeütközések nem tartoztak a legnagyobb ritkaságok közé. Genua városa, a bájos tengeri város, a tizenötödik század egyik szakában, szintén tanuja volt egy hasonló surlódásnak. A nemesség viselte a kormánypálczát, melyet a néposztály is kívánt hatalmába keríteni. Uberto, az alsóbb osztályból való egyik család fia, nagyon kiváló észszel s élénk kereskedése által szerzett kimondhatlan gazdagsággal bírt; e két birtokával a népre határtalan befolyást gyakorolt. A néposztály párt feje Uberto lett. Tekintélye tökéletes volt. De a nemesség összeállott mint egy bástya, s fenyegetett uralkodását csakhamar visszazerezte. A győzők mindenkor éltek győzedelmeikkel, de sokszor vissza is éltek vele.

Uberto lett természetesen a győzedelmesek legelső áldozata. Uberto tömlöczbe jutott, mint hazaáruló. Fogságát oly keménnyé tették a mint csak lehetett. Mindennap egyszer, ugyanazon órában nyitotta föl a tömlöcztartó a fülláb széles, egy láb magas ablakot, hogy a fogolynak a kimért ételt beadja. Ez volt az egyetlen dolog, mely által Uberto tudhatta, hogy ismét egy nap mult el, tudhatta: hány napja tart már a sötét fogság; hiszen a nap sugarai odáig nem hathattak.

Uberto fogsága egy hónapig tartott; a harmincegyedik napon a zárban esikorogni hallotta a rozsdás tömlöczkulcsot; Uberto bírái elé idéztetett. A per rövid volt. Grimaldo, a köztársaság főtisztje mondá ki a végzést. A végzés körülbelül így hangzott: «Az ítélő bírák az egyszerű mesterember fiának azon vakmerőségét, mely szerint a nép hatalmát az arisztokratia fölé emelni akarta, megbüntetendők elhatározták, hogy Uberto az ő eredeti alacsony állásába visszahelyeztessék, jószágától megfosztatván száműzessék.»

Uberto az ítéletet minden panasz nélkül hallgatta; de Grimaldo modora által, melylyel az ítéletet kimondá, megbántódva érezte magát; azért csak azt jegyezte meg neki, hogy ki tudja, nem fogja-e valaha e szívtelen-séget megbánni egy ember irányában, ki alacsony sorsban született ugyan, de kinek érzelmei oly magasztosak lehetnek mint egy nemes patriciuséi.

Másnap Uberto elbucszott rokonaitól s Genuától, a világ egyik legkedvesebb, legszebb városától, s elutazott Nápolyba. Első dolga volt Ubertonak pénzt előállítani. Néhányan adósi közül Nápolyban szívökre vevén hitelezőjök sorsát, kifizették neki adóságait. Birtokának e romjaival Velenceze város egyik gyarmatában, egy szigeten kezdette meg új szerencsáját. Uberto neve, régi czéggé, tudománya, ismeretsége, ügyessége az egész kereskedővilággal hozta őt érintkezésbe, s néhány év mulva Uberto ismét gazdag lett. Kereskedésének nagy kiterjedése Ubertót többszöri utazásokra kényszerítette. Tunis egyike volt azon tartományoknak, melyek Velencezéval egyességben éltek; azért Uberto Tunisba szabadon mehetett, mialatt más államokkal épen ellenséges lábon álltak, például Genuával is.

Egy nap Uberto Tunis egyik legelőkelőbb lakosát látogatván meg, a kertben egy keresztény rabot

vett észre, ki nyögött a nehéz lánczok terhe alatt. Ugy vette észre rajta, hogy a dologhoz nem szokott, s hogy gyöngye idegzete nem is képes ily s hasonló fárasztó munkák elviselésére. Többször megpihent a rab, s sűrű izzadságát mély fohászkodások közt törölte le. Ugy látszott, hogy a rab előkelő család sarjadéka. A genuai száműzött nagy szájalommal szemlélgette e fiatal embert, s feléje közeledvén, olaszul szólította meg őt.

Az örömmel egy hosszú sugara sütött a fiatal rab szomorú arcára. Szülőföldjének kedves csengésű nyelvét hallá, elvesztett hazájának képe, s szülői háza, s tűzhelye tüntek eléje. A rab örömmel felelt a kérdező szavaira, s elmondá, hogy ő genuai.

«Őn genuai?! Mi a neve önnek? Ne féljen megmondani nevét annak, ki maga is a szép olasz ég alatt született.»

«Oh uram!» felele a rab, «én nagyon félek, hogy uram megtudja családom nevét, nemességét, s rangját, s ezért oly nagy váltságdíjat követelend, melyet apám talán soha sem fizethetne ki. Atyám Genuának első tisztviselője, s én egyetlen fia vagyok! Nevem Grimaldo!»

»Grimaldo« kiált föl Uberto. Ezután elhallgatott. E név mily keserű emléket költött föl a száműzött lelkében!

E fiatal rab azon embernek a fia, ki őt oly durván száműzte; ki sorsát minden kitelhető módon sulyossá, keményté tette. Ez most előtte áll, rabja a barbároknek! Az isteni gonoviselés fiában büntette meg a büszke Grimaldo szivtelenségét. Így gondolkozott Uberto. E pillanatban eszébe jutott minden szenvedése, melynek oka e rab apja volt. Nem méltán örülhetett-e most, hogy látta a kérelhetlen bíró fiát hasonló sorsban részesülni? Két szó keringett Uberto szive mélyében: bosszu! bocsánat! bosszu! szeretet. bocsánat! Ez utolsó az égből jött. Uberto keresztény volt. Rövid lelkiharez után emez lett a győzedelmes. «Bocsánat!»

«Hálákat adok neked Istenem! hogy nekem egy keresztény bosszura adtál ily szép alkalmat, nem engedem azt a nélkül elmulasztani, hogy a patriciusnak megmutassam, hogy van magasabb nemesség, mint a melyet a születés ád, és ez a szivnemesség! Ez Uram, nagy Istenem tőled ered.»

Ubertonak sikerült a belharczot úgy lektüzdeni, hogy azt a fiatal rab észre nem vehette. Emez elmondta neki, hogy Tunis felé utazván, egy korzár által elfogott, s hogy apja róla semmit nem hallhatván, azt véli, hogy fia hajótörést szenvedett.

A genuai száműzött ezzel a fiatal rab urához ment. Ez Tunisnak legelőkelőbb tengeri rablója volt. Ő megvette a rabot, s kertjébe küldte dolgozni.

«Uram! Önnek hatalmában egy fiatal rab van, ki nekem földim. Kérdezni jöttem, mily áron bocsájtja ön őt szabadon?»

A korzár habozott, azután felelé:

«Én ismerem az én rabom értékét. Ő Genua első családjának fia, és háromezer aranyon alul házamból el nem ereszttem. Ez az utolsó szó. Ez utolsó ára.»

Két óra mulva Uberto kifizette a pénzt, s így ugyan drágán vásárolta meg ellensége fiát.

A nap lealkonyodott. Mindenki kifáradván a nap hevében tett munkája után, nyugodni kezdett. Tunis egyik utczájában két lovas volt látható; az egyik előbbre lovagolt, a másik valamivel hátrább, előtte egy nagy málhával. Nemsokára mindakettő leszállt. Uberto, mert ez volt a lovak egyiké, intett szolgájának, hogy kövesse. Egy ház kertjébe mentek, melyben Grimaldo még dolgozott, izzadt, fáradott. A rab Ubertót megpillantván, letörülte könnyeit.

«Fiatal barátom! Szárítsa le könnyeit, ön szabad; néhány nap mulva édes atyját látni fogja.»

Ezután ő maga verte le lábairól a vasat; s a szép új ruhát fölölteni segíté, melyet számára a szolga hozott.

Grimaldo nem tudott szóhoz jutni; nem tudta, hiszen-e saját szemének; sőt kérdé nagylelkű szabadtőjtől: «igaz-e e jelenet vagy csak álom?»

Uberto egy lovat engedvén által védenczének, együtt hagyták el a rabság helyét. Néhány nap mulva a két olasz elhagyta Afrikát. Grimaldo hü odaadással követte mindenütt szabadítóját, megváltóját. Uberto alig várta az alkalmat, hogy barátját Genuába küldhesse. Nem sokára egy Genuába utazó hajó fölvette Grimaldót. Elbucuszáskor így szólott Uberto Grimaldóhoz:

«Kedves barátom! Lehetetlen önt tovább föntartanom, a nélkül, hogy ön szivét meg ne sebesítem. Menjen oda, hol várva várják, s hol ön jelenléte boldogságot oszt. Vegye ezen erszényt uti költséguél, s legyen szives e levelet átadni édes atyjának, kétségkívül fog még emlékezni reám. Isten önnel; én önt soha sem fogom felejthetni, s reményem, hogy ön is meg fog rólam emlékezni, midőn távol leend tőlem. Ön meg fogja tudni, hogy miért nem kísérhetem én magam önt Genua kedves és szép városába, mely az én felejthetetlen édes hazám is. Egy szolgám lesz önnek kísérője.» Ezen szavak után egy barátságos szivélyes ölelés alatt egy arannyal telt erszényt nyomott Uberto a fiatal ur kezébe.

Grimaldo sűrű könyzápor közt köszönte megmentőjének jótéteményét, térden állva karolta lábait át, s sírás és zokogás közt utazott el.

* * *

Az öreg Grimaldo, egy asztal előtt ülve, mély gondolatban van elmerülve; egy halom papiros fekszik előtte. Egy fél óra óta egy arczképet tart kezében. Ez az ő fia arczképe, kedves, értelmes, gyönyörű alak.

Az öreg ur egy tollat vesz kezébe, s reszkető jobb kezével e szavakat írta az arczkép alá:

«Grimaldo Jakab Emil május 12-én Algirba ment onnét soha többé vissza nem jövendő.»

Könyei sűrűn hulltak szeméből az asztalra — egy csókot nyomott a képre, mintha akarná mondani: «Isten veled örökre fiam! Vedd bucsucókomat!!!»

E pillanatban a folyosón nesz hallatszott, a vén szolga lélekszakadva rohan be ura szobájába.

«Uram! Ah mily ujság! Oh ki hitte volna?!»

«Mi baj? Szerencsétlenség történt?» kérdé az ur.

«Oh nagyságos ur! adjon hálát Istennek!»

Az ajtó nyílik, s apa és fiu egymás karjaiba esik. A kölesönös sóhajok között csak két szó volt hallható: «Atyám! fiam!»

A hosszú ölelkezés után elmondá a fiu atyjának, hogy algiri utjában elfogatott; hogy eladatott; hogy fáradságos szokatlan munkára íteltetett; hogy mit mindent szenvedett, s hogy már a kétségbeeséshez közel levén, egy olasz keresztény ember által kiváltatott. «Elbucuzásomkor e levelet adta ide atyám számára.»

«Add ide fiam e nemeslelkű jótevőnk levelét; méltán nevezhetem így, minthogy egyetlen fiamnak ő a megmentője.»

A fiu egy peccsételt levelkét adott át apjának, ki azt mohón törte föl. A levél így hangzott:

„Egy alacsony származású polgár ember fia, ki önnek nyolcz év előtt mondá, hogy talán egykor oka lesz megbánni azon megvetést, melyet iránta mutatott, ma oly szerencsés, hogy — jöllehet távolról — szemlélheti e jóslat beteljesedését. Az, a ki ön fiát a rabságból drága áron megváltotta, nem más, mint az ön által száműzetett

Uberto.“

Grimaldo elhalaványult mint a holt ember.

«Fiamat Uberto mentette meg! fiamat Uberto váltotta ki!» ezt ismételte folyton Grimaldo.

«Le vagyok győzve! legyőztek mind nemességben, mind nagylelkűségben! Igen! igen! Uberto megtartotta szavát, Uberto, az alacsony származású kényeszeríti a fölfuvalkodott Grimaldót a bánatra. Én őt jótevőmnnek neveztem; igen, ő barátom is és az marad is, hiszen ő mentette meg fiamat. Én kegyetlen, igazságtalan voltam, de nem leszek hálátlan. Oly nagyszívű ember mint Uberto, nagy polgár is; ily polgártól Genua városát továbbra megfosztani nem lehet. Ubertonak vissza kell térni.»

Még azon nap meglátogatta a dogét és a nemesség főbjeit, s kérte Uberto visszahívását. A megbocsátás egyhangulag mondatott ki.

Azon nap, melyen Uberto visszatért, Genuának ünnepe volt. Grimaldo a tengerparton az egész lakosság szemeláttára karolta által a megérkezettet. Uberto a két Grimaldo közt ment a doge palotájába. Az ablakokból koszoru-zápor hullott Ubertóra.

A nemesség és a nép egybeolvadva kiáltá:

«Diesőség Ubertonak! tisztelet Grimaldónak!!! ma van a kiengesztelődés és az erény ünnepe!!!»

Mi pedig hozzá adjuk:

«És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek!»

Jenőfy.

A nehéz kereszt.

— Souvestre Emil elbeszélése. —

Az irigység és elégedetlenség örökös szenvedést okoz az embernek; méreg, mely megrontja legédesb örömeit, tövis, mely lábbelijéhez tapadt s melynek szúrását minden új lépésnél érzí az életben.

Hope Róbert és Hullins Sámuel tizenkét év óta egymás mellett laktak: valószínű, hogy a két szomszéd a legjobb egyetértésben élt volna, ha Sámuel, ki Nelson tengernagy alatt szolgált, Trafalgarnál egy kis nyug-

dijat nem érdemelt volna ki magának, melyet egyik lábának elvesztésével fizetett meg. Ezen elvesztett láb s ezen nyugdíj Róbertnek indokul szolgált arra, hogy folytonosan irigykedjék; vádolta sorsát, hogy neki két lába van, keservesen panaszkodott, hogy Isten nem részesíté őt azon szerencsében, hogy mint mondani szokta, hasonló árért eladhatta volna ő is lábát mint Hullins. Valahányszor földbérét ment fizetni, zugolódva emlegeté, hogy az ő szomszédja szerencsés ember; hogy annak könnyű földbérletét fizetni, miután a királytól jó nyugdíjat kap, míg ellenben ő szegény ördög ugyan-csak fáradhat, hogy kihuzza az esztendő adósságcsinálás nélkül.

Róbert elejénte csak magában zugolódott s panaszeit csak önmagának mondta el; de elégedetlensége lassankint hangosabban kezdett nyilatkozni, s csakhamar ez volt beszélgetésének rendes és kedvenc tárgya.

Egy héten, midőn a bérlet fizetésével elkésett s szomoruan ballagott Taylor ur háza felé, hogy mentesse magát a késedelmezésért, találkozott szomszédjával Hullins Sámuellel, ki oly pontos volt bérlete fizetésében mint az óra s ki épen most fizetett a birtokosnak. Sámuelnek egyedüli látása beteggé tette Róbertet; midőn Hullins köszöntésére fejével biccentett, tekintete hasonlított a bikához, mely szarvát mutatja a kutyanak. A földbirtokos szemrehányásokat tett Hopenak pontatlansága miatt; például állítá eléje szomszédját, ki mindig rendesen fizetett és soha egy pennyvel sem maradt adós.

— Oh igen, igen, mormogá Róbert; vannak emberek, kik gazdagon születnek; Hullins szerencsés és boldog, s azon nem csodálkozom, ha az ember rendesen fizet, mikor olyan jó nyugdíja van mint neki.

— Hullinsnak nyugdíja van, az igaz, felele Taylor ur, de az ő nyomorék volta nehéz kereszt, s ha önnek hasonló baja volna, sokkal jobban panaszkodnék ám.

— Nem biz én; ha elég szerencsés lettem volna elveszteni egy lábamat, mint ő, ezelőtt husz évvel, azon nap reám nézve szépen jövedelmezővé lett volna. Én eladnám kezem lábam azért az árért, melyet Sámuel kapott. A manóba! ön nehéz keresztnek nevezi az ő tölgyfa lábát? . . . én azt hiszem, hogy nyugdíja könnyűvé teszi azt neki. A legnehezebb kereszt, melyet én ismerek az, ha az ember kénytelen szünet nélkül dolgozni, hogy bérletét kifizethesse.

Taylor ur vig kedélyű ember volt, de jó észlelő. Ő már régóta észrevette Róbertnek irigy hajlamait, s elhatározta magában, hogy meg fogja őt győzni, miszerint a legkönnyebb kereszt nagyon hamar súlyossá lesz a gyöngye lelkü és rest emberre.

— Látom, mond Taylor ur, hogy önnek nagy hajlama van a dologtalanságra; nos jól van, én segíthetek önön, hogy ne kelljen dolgoznia, a miért olyan nagyon panaszkodik. Sámuelnek tehát oly nagyon könnyű keresztjét viselnie, mondja ön? . . . Kész ön elfogadni egy sokkal könnyebb keresztet, és én ígérem, hogy nem fog nekem bérletet többé fizetni?

— De miféle keresztet akar ön vállamra rakni? kérdé nyugtalanul Róbert, ki attól tartott, hogy az ajánlat nem lesz elfogadható.

— Ezt, mond Taylor ur, egy darab krétát véve kezébe, s azzal egy nagy fehér keresztet vonva Róbertnek a ruhájára a míg ezen keresztet viselni fogja, nem fog nekem a bérből vett földért egy pennyt sem fizetni.

Hope elejénte azt hitte, hogy a földbirtokos csak tréfálni akar; de meggyőződén, hogy komolyan beszélt:

— Szent Györgyre! kiálta föl, elmondhatja ön, hogy ma látott utoljára tőlem pénzt, mert ezt a keresztet egész életemben fogom viselni.

Róbert örülve szerencsésének, azonnal távozott s az egész uton nevetett magában Taylor ur felett, ki oly bolond volt s őt oly olesón fölmentette a bérlet fizetésétől.

Soha életében nem volt oly jókedvű, mint most, a midőn hazaérkezett. Nem zsörtölösködött, még kutyáját sem jutott eszébe megbüntetni, habár ez oly merész volt, hogy lábaihoz feküdt.

Megérkezése után azonnal leülvén, felesége elejénte nem vette észre hátán a fehér keresztet; de a mint férje mögött elment, hogy fölhuzza a kakukos falí órá, hirtelen mérgesen fölkiáltott:

— Ejnye! Ur Isten! Róbert hol jártál?... A hátadon egy láb hosszú fehér kereszt van: te bizonyosan a csapszékéből jössz s valamelyik részeg barátod tréfát üzött veled, hogy együgyűnek látszassál — mintha bizony a nélkül is nem volnál az! — Allj föl s ne mozdulj, hogy keféljem le ezt a keresztet!

— Elkotródot? kiálta föl Hope hirtelen félre ugorva; az én ruhámnak nincs rád szüksége; menj és kösd harisnyádat, a ruhámnak pedig hagyj békét!

— De bizony csak azért sem! kiálta Hope asszony még rikácsolóbb hangon; én nem tűröm, hogy az én férjem a falu nevéstárgyává legyen, és ha darabokra kellene is tépniem ruhádat, ezt a keresztet nem hagyom rajta.

Ezt mondva, Hope asszony meg akarta kefélni a Róbert hátát; de ez tudván hogy minden ellenállás hasztalan lenne, káromkodva elmenekült, s s haragosan becsapta maga után az ajtót.

— Mily dühös vadállat! mormogá távoztában: ha nyájásabb lett volna, elmondtam volna neki, hogy mily szerencse ért; de ő nem érdemli meg, hogy megtudja azt.

(Vége köv.)

T Á R C Z A.

A lengyel nemesség a mult században.

A világon talán egyetlen egy állam sem volt, melynek lakosságához képest aránylag oly nagy számú nemessége lett volna, mint a hajdani Lengyelországnak, mely rendszeren ugyan mint monarchia szerepelt, a valóságban azonban nem volt egyéb köztársaságnál még pedig nemesi köztársaságnál. Az ország felosztása előtt a lengyel korona uralma éjszaknyugatra egész az Elbáig, s délnyugaton a Dunáig terjedt, több mint 13,000 négy-szög mértföldet foglalva el mintegy tizenöt millió lakossal, kiknek tizenkettedrésze nemességből, vagy mint lengyelül mondják, schlichtizból állott. Ezen nemesség nem csak tényleges birtokosa volt a nemzet majdnem összes vagyonának, hanem egyszersmind birta az összes befolyásos hivatalokat az államban,

sőt kezében volt az egész politikai hatalom, minthogy az államfőt a legtöbb esetben a maga soraiból választotta s a birodalom törvényeit kizárólag maga alkotta. Tulajdonképeni lengyel polgári osztály nem létezett, a városi elemet idegenek, előbb németek, utóbb zsidók alkották s a nép csak jobbágy volt.

Elvileg s törvényileg minden nemes egyenlő politikai jogokkal bírt, társadalmilag azonban a nemességben lassankint oly egyenlőtlenesség fejlődött ki, melynél merevebbet nem képzelhetni. Egy csekély száma a leggazdagabb nemesi családoknak, az ugynevezett nagy urak (pane) vagy mágnások lassankint a nemzet egész hatalmát magukhoz ragadták, s az összes állami erőket saját magánérdekeik szolgálatába tudták kényszeríteni, elannyira, hogy ők a szó betű szerinti értelmében az ország uraiként szerepeltek, különösen a szász házból származó királyok óta, kik hogy magukat az országban fentarthatassák, ezen mágnás-oligarchia egyes családainak karjaiba vetették magukat. A többi nemesség, a közép és alsó schlichta, mindinkább háttérbe szorult, s egyszerű kíséretévé, clientelájává lett az előkelő uraknak, vagy tulajdonképen azok házi szolgájává hanyatlott.

Az alsó schlichtitz (nemes) valóban szomorú lovag volt s földhöz tapadt nemesnek (zaganowa szlachta) is hívták, mert birtoka nem ritkán nem volt nagyobb egy holdnál, úgy hogy egy régi lengyel közmondás szerint «Nyolez nemes ember visz egy kecskét a vásárra» s az orosz paraszt így gunyolódott felette: «Ha egy kutya egy lengyel lovag jószágára fekszik, farka a szomszéd földjét érinti.» Ezen alsó nemesség nagy része épúgy nyomorgott mint a jobbágyosság, s vele a tudatlanságnak egyenlő fokán állott. Épúgy mint a jobbágyok ezen szegény nemesek is többnyire nyomorult, szalmával fedett viskókban laktak, melyeknek ablakai üveget ritkán láttak. Az alsó schlichtitz azonban nemességére époly büszke volt mint a gazdag főúr s nem mulasztotta volna el a világért sem osztályának jelvényei nélkül nyilvánosan megjelenni. Az oldalán kardnak kellett fityegni, habár gyakran megese, hogy a kard hüvelyét kötötte föl, mert a kard hiányzott hozzá, vagy megfordítva csak a meztelen kard fitygett oldalán, mert hüvelye nem volt. Ló és sarkantyú ép úgy nem hiányozhattak, s ez utóbbit a meztelen lábra is felkötötte a szegény schlichtitz. Így fölszerelve, kontuschban (egy neme a köpenyek), rövidre nyírt fején a négyszögű sapkával, büszkén lenézte mindazt, ki a nemesi osztályhoz nem tartozott s jaj volt a szegény parasztnak, ha födetlen fövel és földig hajolva ki nem tért, ha utközben ezen nemessel találkozott.

Ezen birtoktalan alsó nemesek rendszeren külön nemes falvakban laktak együtt, mindazáltal rendszeren mint védencei és párthívei egyik vagy másik főúrnak, kik őket rendszeren politikai céljaikra fölhasználták. Mert a legutolsó nemesek szavazata az országgyűlésen éppannyit nyomott, mint egy Czartoryski vagy Radziwill, Potocki vagy Sapielha votuma, és csak a birtok és vagyon különbsége idézte elő azon mély rést, mely egyiket a másiktól elválasztotta. Ezért nem tagadta meg a leggazdagabb és leghatalmasabb főúr sem a legrongyosabb schlichtitznak a szokásos testvérsókot s mindig öcsém vagy bátyám uramnak szólította, hamindjárt az ekként megtisztelt nála mint hetes vagy kocsis szolgált is. Mert a szegény nemes csak nemeshez ment szolgálni s polgári foglalkozásra nem szánta volna el a fejét; ez már a nemesi becsületet sértette volna.

Ez volt helyzete és életmódja a lengyel nemesek igen nagy részének, majdnem egy millió embernek. Egészen más volt állása a vagyonos közép nemességnek, s különösen a főnemességnek, mely, bár kevés számú családban, a hercegi vagy grófi cím által különbözött a többi schlichtától, Lengyelország független-

ségének megszüntéig s még ezen túl is gazdagsága s életmódjának fénye által az egész többi Európa nemességét túlszárnyalta, s oly állami és társadalmi jelentőséget vívott ki magának, minovel soba más születésű arisztokratia nem dicsekedhetett. Egy 1775-ben megjelent röpirat szerint, 120 ily mágnás család volt a lengyel birodalomban, ezek színe java azonban, a tulajdonképeni vezérek és uralkodó családok csak néhány házból állottak, melyek mindegyike formászerű udvart gyűjtött maga köré s a repraesentációnak oly fényét fejtette ki, melylyel nem egy uralkodó német fejedelem nem volt képes versenyezni. A politikai zavarok s a fektelen fényűzés nem egy főrnak megapasztotta jóvedelmeit, egyiket s másikat a legsúlyosb pénzügyi zavarba is hozta. Mily óriási volt azonban a vagyon, mely egyes lengyel főuri családokban összehalmozódott, kitűnik onnan, hogy Radziwill Károly, miután milliókat adott pártczélokra, s különböző ünnepélyeknél, melyeket rendezett, még nagyobb összegeket költött el, míg mindennapi ház- és udvartartása tőkét nyelt el, melyek egy Krözust tönkrejuttathattak volna, — halálakor fiának és örökösének még mindig majdnem két millió forint évi tisztá jóvedelmet hagyott. Hasonlót írnak még több más lengyel és lithván hatalmas főrről.

Nem a leggazdagabb ugyan, mindazáltal a legelőkelőbb és legbefolyásosabb főuri családok egyike volt a herceg Czartoryskié, melyet egyszerűen «a család»-nak szoktak volt nevezni. Pulawyt, Czartoryski Ádám székhelyét méltán dicsérték fényes kastélyával, mert az élet, melynek az színhelyét képezte, a lengyel főurak legnemesb virágát egyesíté. Valamint a Radziwillék és Sanguszkók, épugy a Czartoryskiak Lithvánia egykori nagyfejedelmétől származtak, a családnak azon tagja pedig, kiről e helyen szólnunk, mint az utolsó lengyel királynak, Poniatowski Ágost Szaniszlónak unokatestvére (1764—1795) még fokozta házának hatalmát, melyet, sajnos hasztalanul, hazájának politikai és társadalmi újjáalkotására ügykezett fordítani. Fölvilágosodott, finom műveltségű, tudományosan képzett, jószívű és nagylelkű, nyájas és a pompát szerető, élcezes és jókedvű, anyanyelvén kívül a francia, olasz és német nyelvekben egyaránt jártas, megnyerő külsejű, a szó teljes értelmében korának első gavallérja volt Czartoryski Ádám. S a lengyel nemzet előtt, mely a lovagias formára oly nagy súlyt fektet, nagy tiszteletben állott és roppant befolyással bírt, daczára annak, hogy az ő nemzeti öltözetet, melyhez a lengyel nemesség nagy része oly makacsul ragaszkodott, a világruralomra jutott francia divattal cserélte föl. Tudták, hogy keblében az idegen öltözet alatt is igazi lengyel szív dobogott, s népének szokásait és gondolkozásmódját ő különben sem tagadta meg. S ezért minden köznemesnek fővágya volt a hercegnél vendégül megjelenni, vagy akár mint cliens vagy szolgálatában álló nála tartózkodhatni, s ezen szerencséért még oly nemesek is versenyeztek, kik más partállást foglaltak el, mint a herceg, ki Podolia főstarostja lévén, a birodalomnak egyik legfőbb méltóságát viselte.

(Folyt. köv.)

RÖVID HIREK.

* **Legfelsőbb adományok.** A király ő Felsége Nestich község tüzkárosult lakosainak segélyezésére 200 frtot, Dubroka község 17 tüzkárosult lakosának 300 frtot, a z soboki hely. hitv. egyházközségnek temploma felépítésére 200 frintot, a pozsonyi kereszttestvérek (Kreiszschwern) nevű intézetnek ez évben is 300 forintot, végre saját legmagasb és a császárné s királyné ő Felsége, ugyszintén Rudolf koronaherceg ur ő fensége nevében a pesti első bölesöde-egyletnek f. hó

21-ikén egyleti czélokra tartott bálja alkalmából 200 frtot adományozott magánpénztárából.

* **Roskoványi Agost** nyitrai püspök ur ő méltósága a trencsénmegyei inségesek javára 1000 forintot adományozott.

* **Ipolyi Arnold** beszercebányai püspöknek az egyház, a tudomány, a nevelésügy és a művészet terén szerzett kiváló érdemei elismerésül ő Felsége az I. osztályu vaskoronarendet díjmentesen adományozta.

* **A nagyváradi I. sz. papnöveldében** Fraknoi Vilmos kano-nok két tiz arayos pályadíjat tűzött ki; egyiket szépirodalmi vagy tudományos műre; a másikat amaz egyházmegye történetének megírására, melyben pályázó született.

* **Virág Benedek**, a «Magyar Századok» halhatatlan írója halálának ötvenedik évfordulóját f. hó 23-ikán kegyelettel ülték meg a fővárosban. A tabáni plébánia-templomban ünnepélyes requiemre gyűltek össze e napon barátai és tisztelői. A gyászisteniszteletet ft. Zierer Károly tabáni plébános ur tartotta fényes egyházi segédlettel. — Megemlítjük itt, hogy a Virág Benedek-emlékbizottság elkészítette az emléktáblát, mely a lelkes költő és halhatatlan történetíró halálózási házára fog alkalmaztatni. Ez emléktáblára a Tarkányi Béla által irt következő sorok vannak vésvé:

«Nemzeti léleknek tüzes ébresztője lakott itt,

Zengve dalát s irván nemzeti századait.

Itt élt, halt — nem halt... meghalva is él, a ki ugy élt
Mint a magyar nemzet díszé: Virág Benedek.»

* **A kalocsai érseki csillagda** fölszerelése már annyira előhaladt, hogy a rendes tudományos vizsgálatok tavasszal már megkezdetnek a nagy tudományu Braun Károly Jézus-társasági atya szakavatott vezetése alatt.

* **Szentkatolnai Bakk Andre** vizaknai plébános meleg hangon irt felhívást intéz a közönséghez s fölhívja, hogy adakozzék a vizaknai csatában 1849. február 4-ikén elesett háromszáz magyar harcos sirkövére. A helyet, hol eltemetve vannak, most még egyszerű kereszt sem jelöli

* **Az országos méhészeti egyesület** «Méhészeti Lapok» czim alatt saját közlönyt indított, mely minden hó 16-ikán jelenik meg. Szerkeszti Kriesch János kir. műegyetemi tanár. Előfizetési ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt. Az előttünk fekvő I. szám többnyire egyleti tudósításokat hoz. Ajánljuk a tisztelt közönség figyelmébe.

* **Halálozások.** Csejthei Baróczy Ferencz nyugalmazott primatialis tisztartó f. hó 9-ikén Bajason, életének 76 évében. — Obermayer György vittenci plébános 72 éves korában. — Müller altábornagy, a komáromi vár parancsnoka f. hó 14-ikén.

* **A döblingi (Bécs melletti) apácák** vezetése alatt álló műiskolát, melyben egyházi öltönyök készíttetnek, legközelebb volt szerencsénk meglátogatni s a stylszerű középkori templomi öltönyök, casulák, pallák és corporalék rendelkezésre álló készletét áttekinteni. Ezen műiskola tudvalegöl már évtizedek óta virágzik, s megrendeléseit Ausztria határain kívül, egyéb országokból, a többi között hazánkból is nyerte. Igy pl. ő eminentiája a bibornok-primás, még mint győri megyés püspök több ízben rendelt Lippert rajzai szerint ezen intézetből egyházi ruhakészleteket; valamint a lébenyi templom hason szerelvényei is innét valók. A döblingi apácák mindenkor kiváló csinál és pontossággal dolgoztak s áraikban nem voltak túlzók. Ezen okból csak fájlahatjuk azt, miről a művezető néne bennünket értesített, hogy pár év óta a megrendelések igen megfogytak, a miért is kénytelen volt — munka hiányában — több kítőnő egyént más

kolostorba küldeni. De ennél még inkább fájlalható azon tájékoztatatlanság, mely a stylszerű, egyházas szellemű templomi szerelvényeket illetőleg Ausztria papsága között lábra kap s mindinkább elharapózik. Mi sem vagyunk ugyan valami nagyon öre, de annyira igen, hogy a kellő felvilágosítások, avagy a minták megtekintése után hazai papságunkban felébred a jobb izlés. Látni és tapasztalni kell. Ignoti nulla cupido. De nem így Ausztriában. Csakis ennek tudható be azon körülmény, hogy a döblingi apácák kénytelenek tartózkodni a stylszerű szerelvények megrendelésén kívül való elkészítésétől, mert vevőjük nem akad. De annál több kurtaszabású hegedűidomra kivágott casula jön forgalomba. Legutóbb a gráci székesegyház részére készítettek egy teljes ornatust, s a bécsi dóm számára egy aranyhímzésű baldachint. Mindkét munkájuk középkori styl szerinti rajzok után készült. A hazai műipar dicsőségére legyen mondván, hogy a döblingi műiskolának hazánkban már van vetélytársa, az Ipolyi Arnold püspök ur által alapított besztercebányaiban, mely választékos, szigorúan stylszerű himzett fehérneművel és egyszerű, nemes alkatú casuláival a székesfehérvári országos kiállításon méltó feltűnést és kitüntetést aratott. Örömmel világosíthatjuk föl az aggályosan kérdezősködő döblingi apácákat a felől, hogy a magyarországi megrendelések megszüntének hazai műiparunk ily irányban való lendülete az oka. (Egyházművészeti Lap.)

* **Konstantinápolyból** írják, hogy e hó elején az ottani vízenken gyöngé jégréteg mutatkozott, mi ott hallatlan esemény. — **A turkomanok** ismét megverték az oroszokat, kik hajókon voltak kénytelenek menekülni. — **Dr. Nunez marquis**, Europa egyik legelső homoeopatha orvosa, Madridban meghalt. — **A revolver** feltalálója, Colt ezredes e napokban meghalt Éjszak-Amerikában; hatvanhat évet élt s harmincz millió dollárnyi vagyont hagyott hátra.

IRODALOM.

— A „**Tájékozó és Egyházművészeti lap**“ f. év 1. száma a következő érdekes tartalommal jelent meg: I. **Tájékozó**: Szent Benedek centenariuma. — Franciaország egyházmegyéi, Diösi Jenötöl. — Közoktatási ügyünk 1869—1878-ban. — Irodalmi szemle. — Egyházipolitikai áttekintés. — II. **Egyházművészeti lap**: Beköszöntő. — Az egyházi művészetek hazánkban, dr. Czobor Bélától. — Egy magyar plébános emléke (3 ábrával). — A budapest-ferenczvárosi templom üvegfestvényü ablaka (képpel). — A liturgia és egyházi archaeologia műszavairól, B.-tól. — Rövid közlemények. — A lelkészkedő papság köréből. — Vegyesek. — Könyvészet a borítékon. A kettős társlap becsüt a szakavatott tollal irt jeles cikkeken kívül a diszes kiállítású s bármely első rangu külföldi vállalatnak becsületére való, szövegbe nyomott ábrák és képek is különösen emelik. Előfizetési ára a kettős folyóiratnak: egész évre 6 forint, fél évre 3 frt.

— A „**Társulati értesítő** mint Jézus szent szívének hírnöke“ című folyóirat januári füzeté a következő tartalommal jelent meg: A január havi általános szándékhoz. — Loyolai szent Ignác élete (folytatás). — Ujévi ajándékul a keresztény szülőknek. Hippich Istv. — Szent családás. . . . S. J. — Bucsumák. Intay V. — P. Schauenburg Ferencz. S. J. «Jézus szeretetre legméltóbb szíve.» (folytatás). — Részletes jó szándékok január hóra. — Tudósítások a L. sz. A. imaegylet ügyeiről. Kuncze Leóttól. — Tudósítás. — Hálaadás. — Melléklet: Paulai szent Vincze egyletének kézikönyve. I. iv.

— **Megrendelési fölhívás** ily című munkára: „**A legyőzött király diadala.**“ Nagyböjti beszéd sorozat, melyet 1879-ik évben a kaloccai érseki főszékesegyházban tartott dr. **Kanyurszky György** papnöveldei és tanítóképezdei tanár, tanulmányi felügyelő, hittudor. Tartalom: I. Az isteni igazságosság és irgalom egymás fölötti győzelme. II. Az egykori Júdás és a mostani Júdások. III. Krisztus a világnak; a világ Krisztusnak törvényszéke előtt. IV. Krisztusnak keresztutja; — minden embernek keresztutja. V. A hármastövökrona. VI. A legdicsebb királyi trón. VII. A bün megölte Krisztust; Krisztus megölte a bünt. — A mű 8—9 nyomtatott iven csinosan kiállítva és főpásztori jóváhagyással fog megjelenni. Árát — tömeges pártolás reményében — 80 krra szabtam. Növendékpapoknak 60 krrt adom. Nyolcz egyszerre megrendelt példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgállok. Hogy a nyomtatandó példányok száma felöl tájékozhasam magamat, a megrendelő iverket legkésőbb márczius végeig kérem hozzám visszaküldetni. Kalocsa január havában. Dr. **Kanyurszky György**.

— A Somogyi Ede által szerkesztett „**Magyar Lexikon**“ból megjelent a 44. és 45. füzet Cent—Chandey és Chandieres — Ciotat cikksorozattal. A 44. füzet melléklete gazdasági gépek ábrája, a 45-iké Ázsia térképe. Egy-egy füzet ára 30 kr.

— Az esztergomi növendékpapok egyházirodalmi iskolájának tagjai előfizetést hirdetnek **Lukas József „Asadowai iskolamester“** című legujabb művére. A kedves írásmóddal páratlanul álló szerző e korszerű művének lefordítására a tárgy fontosságán kívül ugyan e műnek az európai kritika által köztetszéssel történt fogadtatása indította a nevezett iskola tagjait. Tárgya: «Mi károkat okoz a modern iskola a társadalomban és az egyházban.» Szerző e nagyfontosságú kérdést behatóan s nagy szakavatottsággal tárgyalja. A mű 8-ad rétbén 25—30 ivnyi terjedelemmel f. é. április havában fog megjelenni. Ára 1 frt 50 kr. Tanítóknak és növendékpapoknak 1 frt 20 kr. Bolti ára 2 frt. A szives megrendelések márczius közepéig teljesítendők. — Gyűjtők 10 előfizető után 1 tiszteletpéldányt kapnak.

— A korán elhunyt **Házy István** kaloccai főegyház-megyéi áldozár által irt s „**Az apostolok Jézus kinszenvedése alatt**“ czimvel kiadott nagyböjti egyházi beszédekben még mintegy 200 példány van készletben. Minthogy szerző ezen művét nem is boesátotta annak idején áruba, most egy barátja jönkn látta azt a ft. papság beces figyelmebe ajánlani. A diszesen kiállított s 89 lapra terjedő füzet a következő beszédeket tartalmazza: 1. Jézus az apostoloktól eltávozik. 2. Júdás a Mestert elárulja. 3. Péter Jézust védelmezi. 4. Péter esésének és megtérésének okai. — 5. Júdás elkarhozásának okai. 6. Szent János apostol a kereszt alatt. — Nagy Péntekre: Jézus halálakor történt csodákról. — A beszédek belalakja könnyen áttekinthető, nyelvök világos, egyszerű. — Kapható a róm. kath. plébánián. Moholon, Bács megye. Ára keresztükötés alatt küldve 30 kr.

MINDENFÉLE.

Egy madárfészek értéke. Sokan nem is sejtik, hogy az a kis madárfészek mily kincset, mily értéket képvisel. Egy francia természetbuvár egy madárfészek értékét következőleg számította ki: egy-egy madárfészekben öt fiók van, melyek mindegyike középszámítással naponkint ötven hernyót eszik meg, melyeket az öregek a környékből hordanak össze kicsinyek számára. Az öt kicsiny tehát naponkint 250 hernyót igényel. Így tart ez a nevelés egész tartama alatt, míg a kicsinyek a fészek-

ben vannak. Ez 4-5 hét. Vegyük azonban a nevelés idejét középszámítással 30 napra, akkor ez idő alatt egy-egy madárfészekre 7500 hernyót számíthatunk. Egy-egy hernyó naponként saját súlyának megfelelő súlyú táplálékot fogyaszt levelekben és virágokban. Már most vegyük, hogy naponként csak egy olyan virágot eszik meg, melyből gyümölcs lett volna, ez 30 nap alatt egy hernyónál tesz 30, — a 7500 hernyónál pedig nem kevesebb, mint 225 ezer gyümölcsözö virágot. Tehát csak ezt a legcsekélyebb arányt véve is, egy madárfészek megkimelésével 225 ezer szem cseresznyével, barackkal, almával körtével vagy más gyümölccsel nyerhetünk több termést gyümölcsfáinkról, mint az esetben, ha az a madárfészek elpusztult volna. Hát még ha veszünk, hogy egy-egy hernyó bizony néha napján nem egy, de 10, 20, sőt 30 gyümölcsözö virágot is elpusztít, könnyen beláthatjuk, mily nagy értéket képvisel egy olyan jelentéktelen kis madárfészek. A madárfészkeket tehát nem szabad bántani. (E. Népujság.)

Franciaország hidjai. A legújabb statisztikai kimutatások szerint Franciaországban 1982 nevezetesebb hid van. Ezekből 861 a 19. század előtt épült, 64 az első császárság, 180 a restauratio, 580 Lajos Fülöp uralkodása alatt, 297 pedig 1848 óta. A tizenegy legnagyobb hid 47, 833, 553 frankba került, a többi között a bordeauxi, mely 501 méter hosszú, 6.850.000 frankba, a roannei, 242 méter hosszú, 6.438.561 frankba, a Jena-hid Párisban a Szajján 6.135.105 frankba, a st. espriti hid a Rhoneon, 738 méter hosszú, 4.500.000 frankba, a libournei a Dordogneon 4.236.348 frankba, a toursi hid a Loireon, 125 méter hosszú, 4.224.639 frankba, stb. A franciaországi összes hidak hossza 166 kilométert tesz ki, s építésök 286.407.761 frankba kerültek.

Szerkesztői üzenetek. *Csepreginek:* Költeményei meg fognak jelenni. — *t-nek:* Beküldött kéziratát nem használhatjuk. A beszélyírásához a jóakaraton kívül még sok más szükséges, mindenekelőtt pedig egy kis pszichológia. — *Névtelenek:* Verseit, kivánsága szerint, a kosárba dobtuk. Jobban teszi, ha örökre felhagy a versírással; döcögős rimek, dagályos nyelv, üres szavak — nem költészet. Aztán ön kész egyszerre mindent megénekelni! Csak legalább bennünket kiméljen meg jövőre verseinek beküldésével. — *X-nek:* Megkaptuk, adni fogjuk.

Társulati Értesítő.

Szent-István-Társulat.

KIMUTATÁS

a Sz.-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről.

	frt.	kr.
Pápay Zs. Jeromos prem. r. kanonok	36	70
Povegák János esperes rékasi plébános	47	25
Venczell Károly győri káptalandombi lelkész	45	—
Balogh Ignác gyulafehérvári lyceumi tanár	34	65
Simonides Károly félegyházi gym. hittanár	33	17
Hevesy József apezi plébános	22	5

	frt.	kr.
Zsemlics István alsó-szölnöki pléb	31	50
Léner János deési kereskedő	22	5
Szabados Antal kalocsai papnöveldei aligazgató	69	30
Dolenszky Imre tószegi plébános	25	20
Feld Antal polgári plébános	37	80
Chalu pni János pécsi papnöveldei aligazgató	104	1
Rajniss Gyula zirczi tanár	100	—
Horváth Viktor szepesi püspöki titkár	72	45
Simonffy Ede koltai plébános	25	20
Zechmeister Gáspár esperes kismartoni plébános	31	50
Szlammer Alajos érd. aesp. mándoki pléb	116	55
Tersztyánszky Jenő jászberényi lelkész helyettes	122	—
Peöcz Zsigmond esperes hédervári plébános	34	65
Ambrus Mihály rezi plébános	70	—
Tormásy Gábor szabadkai káplány	13	65
Ulfertth Alfonz viski plébános	9	45
Zsaskovszky József esperes apátfalvi plébános	34	65
Szabados Antal kalocsai papnöveldei aligazgató	57	45

Szent-László-Társulat.

Adakozások a Szent-László-Társulat részére.

	frt.	kr.
A kis-zombori hívek a Szent-László-Társulat részére	1	57

Hirdetés.

**Hazánkban
legdúsabban fölszerelt
ajátatossági cikkek
raktára**

mint: olvasók, szentképek, érmek,
iskolai feszületek és képek, szent-
teltvizek, szobrok stb.

Részletes árjegyzék franco,
mutatványok
nagyban áron számítva.

WEISZ
Kecskeméti-
A nagy kék
BUDA-
(3-2)

**Frigyesnél,
utca 12. sz.
olvasóhoz.
PESTEN.
(3-2)**

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész utca 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Agoston Antal.**

Budapest, 1880. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában (Ferenziek tere Athenaeum-épület.)